

COG 131

KÜLTÜREL COĞRAFYA

DOÇ.DR. M. MURAT YÜCEŞAHİN

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Basit toplumlardan gelişmiş toplumlara kadar insanların bir araya gelerek oluşturdukları topluluklarda kültür ismi verilen ortak bir olgu mevcuttur. İnsan topluluklarını diğer canlı topluluklarından ayıran temel özelliklerden biri de kültürdür.
- ▶ Hemen hemen her toplumda belirli maddi ihtiyaçları gidermek amacıyla geliştirilen bir teknik sistemin yanında, insanlar arası ilişkileri düzenleyen ve denetleyen kurallar, örf ve adetler, gelenekler-görenekler ve düşünceler söz konusudur.
- ▶ Böylece topluluk ve toplumlarda bu teknik sistem ve ilişki sistemleri kültürü oluşturan temel mekanizmalar olarak işlev görmektedir.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Kültür teriminin kapsamı oldukça geniştir. Bunun nedeni, kültürün toplumların düşünsel ve sorunlara çözüm üretme amacını güden bütün stratejilerle örülü olmasıyla ilgilidir. Doğanın insanlara bahşettiği fiziksel çevreden pek çok şeyi almakta ve faydalanmaktayız.
- ▶ Bunların tümü hayatımızın maddi, diğer bir ifadeyle düşünsel olmayan temelini meydana getirmektedir. Böylece kültür, bu fikri olmayan doğanın, fikirle egemenlik altına alındığı ve şekillendiği yerde **(coğrafyalarda)** yeşermeye başlamaktadır.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Örneğin, en ilkel topluluklardan günümüze değin düşündüğümüzde kültür, ateş yakma, süs eşyaları, silah, aletler yapmayla başlamış ama zamanla dilde, ahlakta, din ve hukuk ile pek çok sosyal sistemde gelişmiştir. Sonuç olarak kültürsüz bir insan topluluğundan bahsetmek olanaksızdır.
- ▶ Kültürün oluşumunda insanların topluluk halinde yaşamalarının etkisi oldukça fazladır. Çünkü kültür, toplumu oluşturan üyelerin sorunlarını çözmek üzere oluşmuş bazı düzen ve kuralları içerir.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Kültür, sosyoloji, beşeri coğrafya, sosyal psikoloji, sosyal antropoloji, toplum bilimi gibi pek çok sosyal bilim disiplininin temel kavramlarından biridir. Bu bilimlerin hepsi, insan ve grup davranışlarını anlamak ve açıklamak için bu kavrama sıklıkla başvurmakta ve kültürü bir açıklayıcı (proxy) olarak kullanmaktadır.
- ▶ Belki çok genel olarak kültüre, insanların toplumda ve belli bir yerde yaşamaları nedeniyle öğrenmiş oldukları şeylerin toplamı da denilebilir.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ **Kültür kavramının tarihçesine bakış**
- ▶ Kültür sözcüğünün Latince **Colere** veya **Cultura** sözcüklerinden türediği genel olarak kabul edilmektedir. Bu kavramın insanın yaşam biçimiyle ilişkilendirilmesi ise 18. yy ortalarında gerçekleşmiştir. **Cultura** sözcüğü 18. yy'dan önce ekip-biçmek anlamında kullanılmıştır. 18. yy sonunda Voltaire tarafından gelişmiş zeka kapasitesi anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Sözcük 18. yy sonunda Almanca'da önce **Cultur** sonra da **Kultur** biçiminde kullanılmaya başlanmıştır.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Günümüzde de bu tür bir kavrama yapıldığı gibi, 1843'te **Gustaw Klemn**, Kültür sözcüğüne bir insan topluluğunun yetenek, beceri, sanat ve gelenekleri olarak değerlendirilen bir yaşama tarzı anlamını kazandırmıştır.
- ▶ 1871 yılında **Edward Taylor**, kültürü bilginin, imanın, sanat ve ahlakın, örf ve adetlerin, hukukun bireyin üyesi olduğu toplum tarafından kazandırılmış olunan alışkanlıkların ve yeteneklerin toplamı anlamında kullanmıştır.

1 Kültürel Coğrafyaya Giriş

- ▶ Kültür, toplumun üyesi olan insanların öğrendikleri ve paylaştıklarının hemen hepsini kapsamaktadır. Bu nedenle davranış bilimlerinin de alanına giren hemen her şey kültür sayesinde bir biçim kazanmıştır. Çünkü insan dünyaya gelir gelmez, konuşmayı, yemeyi, içmeyi, giyinmeyi, çevresini tanımayı, insanları yetiştirmeyi, geçerli ve geçersiz bilimsel kuralları, maddi ve manevi değerleri **belli bir coğrafyaya özgü** kültür kalıbı ve yetiştiği / yaşadığı yerin **mekânsal kültürel sistemi** dahilinde öğrenmektedir.